

**TURUN
YLIOPISTO**

Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä toimivasta sijaisuudesta

Kasvatustieteen
kandidaatintutkielma

Laatija(t):
Venla Ryyppä
Saana Syrjämäki

3.5.2024
Rauma

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä(t): Venla Ryyppä, Saana Syrjämäki

Otsikko: Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä toimivasta sijaisuudesta

Ohjaaja(t): yliopistontutkija Ville Mankki

Sivumäärä: 24 sivua

Päivämäärä: 3.5.2024

TIIVISTELMÄ

Koulun arjessa tarvitaan varsin usein sijaisopettajia. Moni opettajaksi opiskeleva tekee opintojen ohessa sijaisuuksia. Tutkimuksessamme tutkimmekin luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä siitä, millaista on toimiva sijaistaminen ja mitkä tekijät tekevät sijaisuudesta toimivaa.

Laadullisen tutkimuksemme aineisto kerättiin kyselyn avulla. Kysely lähetettiin sekä Rauman, että Turun kampuksen luokanopettajaopiskelijoille. Kyselyssä vastaajille esitettiin yksi monikerroksinen kysymys, johon vastattiin avoimena kysymyksenä omien kokemusten perusteella. Aineisto analysoitiin koodaamalla yleiset tekijät teemoittain.

Tutkimuksen tuloksista keskeisiksi sijaisuuden toimivuutta määrittäviksi tekijöiksi nousivat ohjeistukseen, koulun käytänteisiin, henkilökunnan tukeen ja vuorovaikutukseen oppilaiden kanssa jakautuvia tekijöitä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että ohjeiden selkeys ja työyhteisön tuki ovat merkittäviä tekijöitä toimivassa sijaisuudessa. Sijaiskansiolla saataisiin välitettyä sekä ohjeita, että tutustuttamaan sijainen koulun rutiineihin ja käytänteisiin. Toimivaan sijaisuuteen kuuluu myös kunnioittava vuorovaikutus opettajan ja oppilaiden välillä.

Avainsanat: opettajansijaisuus, sijaisuuskokemus, koulun käytänteet

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Sijainen osana kouluuyhteisöä	6
3	Tutkimuksen toteutus	9
3.1	Tutkimusmenetelmä	9
3.2	Aineiston analyysi	10
3.3	Luotettavuus ja eettisyys	11
4	Tulokset	12
4.1	Ohjeistus	12
4.2	Käytännön toiminta	13
4.3	Henkilökunnan tuki	14
4.4	Vuorovaikutus oppilaiden kanssa	15
5	Pohdinta	16
5.1	Tiivistelmä tuloksista	16
5.2	Johtopäätelmät	16
5.3	Jatkotutkimusehdotukset	19
	Lähteet	20
	Liitteet	22
	Liite 1. Webropol- kysely	22
	Liite 2. Tietosuojailmoitus	23

1 Johdanto

Sijaiset ovat peruskoulujen viikoittainen tarve. Huhtikuun lopussa 2024 Kuntarekry.fi sivustolta löytyy yli 40 kunnan ja kaupungin työilmoituksia peruskoulun sijaisille. Tämän lisäksi on otettava huomioon ne kunnat ja koulut, jotka hankkivat sijaisensa muuta kautta. Sijaisuudet todella ovat merkittävä osa koulujen, ja näin ollen myös oppilaiden arkea. Silti sijaisuutta osana koulun arkea on tutkittu vähän, eikä siitä ole saatavilla lähes mitään tietoa. Sijaiskäytänteet vaihtelevat todella paljon koulujen ja jopa luokkien välillä, mikä ei lainkaan tue oppilaille kuuluvaa tasa-arvoista opetusta.

Tutkielman ymmärtämisen kannalta on keskeistä määritellä sijaisuus. Sijaisuuksia, eli määräaika-sijaisuuksia on Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n (2023) mukaan kahta erilaista. Niin sanottu lyhyt sijaisuus kestää alle viisi koulun työpäivää, kun taas ns. pitkä sijaisuus kestää yli viisi koulun työpäivää (OAJ, 2023).

Mediassa on uutisoitu jo useamman vuoden ajan opettajapulasta, ja sen syventymisestä. Ylen julkaisussa (Valtanen, 2022) kerrotaan pääkaupunkiseudun opettajapulasta olevan ankaraa todellisuutta ja pahenevan myös muualla maassa. Opettajapula ja sijaispuute on erityisesti pois oppilailta. Julkaisuun haastatellun rehtorin mukaan ”opettajapula koettelee myös koulun henkilökunnan jaksamista. — — sijaistenkin olisi onnistuttava kantamaan vastuu opetuksesta, kasvatuksesta ja oppimisen tuen toteuttamisesta” (2022). Saadakseen sijaisuuden toimimaan, on sijaisen tiedettävä mitä koululla tekee ja mitä häneltä odotetaan.

Tutkimuksemme aihe valikoitui edellä mainittujen seikkojen lisäksi omien sijaisuuksiemme myötä. Olemme molemmat tehneet sijaisuuksia erilaisissa kouluissa, eri ikäisten oppilaiden kanssa ja toimineet erilaisten ohjeiden kanssa. Olemme myös molemmat tehneet sijaisuuksia jo ennen luokanopettajaopintoja. Kiinnostuksemme heräsi omien kokemusten lisäksi keskusteluista opiskelukavereiden kanssa ja niissä ilmenneistä sijaistamiseen liittyvissä erilaisuuksista. Lisäksi moni opettaja tai opettajaksi opiskeleva aloittaa työuransa sijaisuuksilla. Useimmiten sijaisuus löytyy joko peruskoulusta tai lukiosta, sillä suuri osa opetusalan työpaikoista on yleissivistävässä koulutuksessa.

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää millaiset tekijät tekevät sijaisuudesta toimivaa. Aihetta rajaamme niin, että keskitymme luokanopettajaksi opiskelevien sijaistuskokemuksiin.

Tutkimuksen tuloksilla voidaan mahdollisesti parantaa sijaisuuskokemuksia tuoden esille tuloksista löytyviä, yleisesti toimivia tekijöitä sijaisuuksissa. Tämän tutkimuksen tutkimuskysymys on: Millaista on toimiva sijaistaminen: mitkä tekijät tekevät luokanopettajaopiskelijoiden näkökulmasta sijaistamisesta toimivaa?

Koemme aiheen tärkeäksi oman ammatti-identiteetin rakentumisen ja vahvistumisen kannalta, sekä myös toimivamman kouluarjen ja oppilaiden ansaitseman tasa-arvoisemman opetuksen näkökulmasta.

Opettajansijaisuuksista löytyy hyvin vähän tutkimusta Suomesta, ja sijaisen näkökulmasta vielä vähemmän. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ja saada yhtenäinen käsitys toimivasta sijauudesta ja sen mahdollistamisesta jokaiselle sijaiselle. Tutkimuksesta hyötyvät sijaisten lisäksi opettaja, jonka sijaisuutta tehdään, muu koulun henkilökunta sekä tärkeimpänä turvallisen ja toimivan oppimisympäristön ansaitsevat oppilaat.

2 Sijainen osana kouluuyhteisöä

Jokainen opettaja sekä oppilas on oikeutettu turvallisuuden tunteeseen työ- ja oppimisympäristössä. Turvallisuuden tunnetta koulupäivän aikana lisää Enwald ym. (2012) mukaan esimerkiksi koulupäivän ennakoitavuus, selkeä eteneminen lukujärjestyksen tai muun ennalta määrätyn mallin mukaan, välitunnit sekä ruokailu. ”Psyykkistä turvallisuuden tunnetta lisää myös yleinen tilojen kokonaiskuvan hallittavuus ja selkeys, joka helpottaa eri luokkiin, liikuntasaliin tai ruokalaan siirtymistä” (Enwald ym., 2012, s.12). Opinnäytetyössään Enwald ym. nostaa myös koulupäivän organisoinnille tärkeän tekijän olevan se, että kaikilla oppilaille on luokassa tavoitteellista ja sopivan haastavaa tekemistä. Oppilaiden tavoitteellinen toiminta vähentää turhautumista ja tällä on myönteisiä vaikutuksia sen takia, että turhautuminen voi purkautua myös kiusaamisena (Hamarus, 2006).

Sijaisuudessa, etenkin uudella koululla, on paljon sisäistettävää lyhyessä ajassa. Koulun työyhteisönä ja -paikkana olisikin hyvä valmistautua sijaisiin, kuten uusiin työntekijöihinkin. Työyhteisön mahdollisimman huolellinen valmistelu on tärkeää työyhteisön oppimisen ja kehittymisen kannalta (Autio, 2016). Työyhteisössä voidaan pohtia myös sitä, millaisin keinoin uuden henkilön aloitusta työyhteisössä voidaan helpottaa (Kupias & Peltola, 2012).

Koulun jokapäiväisessä toiminnassa ollaan tiiviissä vuorovaikutussuhteessa niin oppilaiden kuin muunkin henkilökunnan kanssa. Useat luokanopettajat kuvailevat itseään rohkeina ja avoimina viestijöinä, kuitenkin luonnehtien olevansa enemmän puhujia kuin kuuntelijoita, vaikka kuunteluun syventymisen koetaankin olevan tärkeää (Tanttinen, 2007). Vaikka opettajat kokevatkin olevansa rohkeita viestimään, ei kaikkien kanssa kuitenkaan ole yhtä vaivatonta olla vuorovaikutuksessa kuin toisten. ”Vuorovaikutussuhteessa mukana olevien käyttäytyminen vaikuttaa omaan tapaan reagoida viesteihin tai tapaan käyttäytyä vuorovaikutustilanteessa” (Tanttinen, 2007, s. 32).

Monien opettajaopiskelijoiden urapolku opettajuuteen alkaa jo opiskeluaikana sijaisuuksien kautta. Vuonna 2022 sijaisuuksia opettajaopiskelijoiden näkökulmasta käsittelevässä artikkelissa mainitaan tutkimuksen tuloksissa opettajansijaisuuksiin kiinnittyvissä merkityksissä, se että luokanopettajaopiskelijat kokevat sijaisuudet hyvänä tapana testata opinnoissaan oppimaa teoriaa käytännössä (Räihä & Mankki, 2022). Toisena merkityksenä

artikkelin tuloksissa esiteltiin sosiaalisen pakon vertaispaine. Monet tekevät opiskeluaikana paljon sijaisuuksia, ja esimerkiksi omista vanhoista kouluista tuleviin sijaispyyntöihin saattaa kokea velvollisuutena suostua. Toisaalta sijaisuuspaikoista voi olla myös kovaa kilpailua, joka osaltaan luo painetta. Kolmantena sijaisuuteen kiinnittyvänä merkityksenä Räihä ja Mankki esittelevät alan sopivuuden arvioinnin itselle (s. 42). Sijaisuuksissa saa esimakua tulevasta ammatista ja kenties erilaisesta näkökulmasta kuin opetusharjoitteluista. Artikkelissa kerrotaankin opiskelijoiden kokevan sijaisuuksien tekemisen helpottavan työelämään siirtymiseen liittyvää jännitystä (s. 42).

Opettajan työssä opettajan oma persoonallisuus on merkittävä osa ammatti-identiteettiä. Monelle sijaiselle saattaa väistämättä tulla ajatuksia siitä, onko riittävän pätevä, tai hyvä opettaja. Käsite hyvästä opettajasta on kuitenkin hyvin subjektiivinen, ja sen määritelmiä on siksi monenlaisia. Hyvän opettajan persoonallisuudelle on kuitenkin esitetty Uusitalon (2006) mukaan, että opettajan pitää tietää mitä opettaa, hänen täytyy pitää opettamastaan aineesta ja pitää oppilaistaan (s. 59). “Olennaista on, että hän tuntee oppilaat ja haluaa toimia heidän parhaakseen. Yksi opettajan parhaimmista ominaisuuksista on huumorintaju” (Uusitalo, 2006, s. 60). Hänen mukaansa opettaja tekee työtään omalla persoonallaan ja vaikka erilaisia persoonallisuuspiirteitä omaavat opettajat voivat olla hyviä, on jokainen hyvä opettaja piirteiden moninaisuudesta huolimatta ystävällinen, oikeudenmukainen ja vastuuntuntoinen (s. 61).

Hyvään opettajuuteen vaikuttaa jopa väkisin myös työympäristö. Erityisesti lyhyet sijaisuudet vaativat sijaiselta kykyä mukautua ja heittäytyä tuntemattomiin tilanteisiin ja paikkoihin. Jopa kokeneet sijaiset saattavat kokea roolinsa haastetuksi luokassa sekä ammatillisella- että henkilökohtaisella tasolla (Maxwell ym., 2010, s. 51). Perusteluiksi tälle Driedger-Enns (2014, s. 99) ehdottaa auktoriteetin kyseenalaistamisen oppilaiden toimesta, johtuen sijaisen mahdollisesta tietämättömyydestä uuden työympäristön suhteen. Opettajaopiskelijoiden luokanhallinnallisiksi haasteiksi sijaisuuksissa Uchida ym. (2021) kuvailee opiskelijoiden kaoottisuutta sekä epäjärjestelmällisyyttä, joka saattaa esiintyä oppilaille epäpätevyytenä. Tämä kuitenkin usein hälvenee kokemuksen karttuessa (s. 305). Jos sijainen kokee, ettei häntä arvosteta opettajana, myönteinen vuorovaikutus oppilaiden kanssa saattaa tuntua haastavalta. Tutkitusti, verrattuna virassa oleviin opettajiin, sijaiset eivät luo yhtä kannustavia ja positiivisia suhteita oppilaisiin vuorovaikutuksen myötä (Topchyan ja Woehler (2021). Tutkimuksessa huomioidaan kuitenkin, että sijaisena positiivisen ja luottamuksellisen

opettajaoppilassuhteen luominen on vaikeaa lyhyessä ajassa, joka tekee sijaistamisesta ajoittain haasteellista.

Soddart ja Cameron (2021) korostaa ohjeiden, sekä tarpeellisten valmisteluiden tekemisen merkitystä sijaisuuksissa. Heidän mukaansa opettajan laatimat selkeät ohjeet, sekä tuntisuunnitelmat varmistavat onnistuneen ja toimivan opetuksen sijaisen osalta. Soddart ja Cameron (2021) mainitsevat myös, että puutteellinen ohjeistus, kuten pelkkä tieto opetettavista tunteista, ei anna sijaiselle hyviä lähtökohtia onnistunutta opetuspäivää varten (s. 5). Tämän lisäksi, lähes yhtä tärkeää tietoa sijaiselle ovat luokan sääntöihin, normeihin, sekä käyttäytymismalleihin liittyvät ohjeet. Heidän mukaansa sijaisen tietämys opettajan käytännöistä koskien luokanhallintaa tai esimerkiksi sopimatonta käytöstä, ylläpitää johdonmukaisuutta, joka varmistaa, ettei opetus poikkea liikaa luokan normaalista arjesta. Soddart ja Cameron mainitsevat lukuvuoden alussa tehdyn sijaiskansion yhtenä keinona edesauttamaan toimivaa sijaisuutta. Sen avulla sijaisella on kaikki oleellinen tieto helposti saatavilla (s. 6). He toteavatkin kyseisen käytännön helpottavan sekä sijaisen, että poissa olevan opettajan työtaakkaa sijaisuuden tapahtuessa.

3 Tutkimuksen toteutus

3.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka aineistokeruumenetelmäksi valittiin kyselytutkimus. Tämä menetelmä osoittautui parhaaksi tavaksi kerätä tutkimuksemme tarvittavaa dataa. Alkulan ym. (1994) kuvailee kyselytutkimuksen vahvoina piirteinä tehokkuutta ja taloudellisuutta kerätessä tietoa suuren otannan mielipiteistä tai asenteista (s.118–119). Yleisesti, kyselytutkimuksen analysointi tapahtuu määrällisen tutkimuksen näkökulmasta LaDonnan ym. mukaan (2018). Määrällisen tutkimuksen näkökulmasta kyseisen aineiston analyysin täytyy saavuttaa tietty täsmällisyyden taso, jotta aineiston avulla voi tehdä vankkoja ja itsenäisiä johtopäätelmiä (s. 347). Sillä tutkimuksen tarkoituksena oli löytää erilaisia toimivaan sijaisuuteen vaikuttavia tekijöitä kokemusten pohjalta, eikä niinkään tarkastella tekijöiden esiintymistiheyttä, päädyimme tarkastelemaan aineistoamme nimenomaan laadullisesta näkökulmasta.

Tutkimustamme varten haluttiin mahdollisimman monen luokanopettajaopiskelijan näkemys sijaisuudesta, joten kysely lähetettiin Rauman luokanopettajaopiskelijoiden lisäksi myös Turun kampuksella opiskeleville. Mahdollisten vastaajien määrä oli tarpeeksi laaja, eikä täten ollut tarvetta lähettää kyselyä muissa yliopistoissa opiskeleville.

Kysely toteutettiin Webropol- palvelussa tehdyllä lomakkeella (liite 1), jossa oli yksi avoin, monikerroksinen kysymys. Kyselytutkimuksen mahdollisena huonona puolena Alkula ym. (1994) kuvailee kysymysten, tai käytetyn termistön ymmärtämisen väärin (s.120–121). Kysymysten ja vastausvaihtoehtojen pitää olla vakiomuotoisia, sekä ymmärrettäviä. ”On selvästi helpompaa kerätä luotettavaa tietoa sellaisista asioista, joista vastaajat ovat kiinnostuneita ja jotka liittyvät heidän arkiseen toimintaansa ja kokemuksiinsa.” (Alkula ym., 1994, s.121). Kun tutkimus perustuu luokanopettajaopiskelijoiden omiin kokemuksiin, on lähes mahdotonta tehdä valmiiksi luokiteltuja vastausvaihtoehtoja, joista jokainen vastaaja löytäisi omaa kokemusta vastaavan vaihtoehdon. Edellä mainitun kyselytutkimuksen heikkouden eliminoimme tarjoamalla vastaajalle avoimen vastauskentän.

Kyselyssä käytettiin seuraavaa kysymystä: Kuvaile onnistunutta sijaisuuspäivää. Mitkä tekijät tekevät siitä erityisen toimivan? ”Mitkä asiat taas tekevät sijaisuuspäivästä erityisen

huonon? Käytä pohdinnassasi hyväksesi viimeisimpiä sijaisuuskokemuksiasi ja kirjoita yhtenäinen vastausteksti alla olevaan kenttään”. Vaikka kyselyssä oli yksi kysymys, johon oli yksi avoin vastaus, on kysymyksessä useampi kerros. ”Kuvaile onnistunutta sijaisuuspäivää” sinällään saattaisi riittää kysymyksenä, mutta halusimme siihen lisätä vielä lisäkysymyksiä herättelemään vastaajaa. Lisäkysymyksillä myös ohjataan vastaajaa sellaiseen vastaukseen, josta saisi analysoitua vastauksia tutkimuskysymykseemme. Kehotus käyttää viimeisimpiä sijaisuuskokemuksia vastauksen pohjana tuo vastauksiin luotettavuutta, sillä se sulkee pois ne vastaajat, jotka eivät ole sijaistaneet. Kuten Alkula ym. (1994) mainitsevat, kerättävän tiedon luonne on yhteydessä tiedon luotettavuuteen ja tosiasioista saadaan kaikkein luotettavinta tietoa (s.121).

3.2 Aineiston analyysi

Creswell ja Cresswell (2021) opastavat selkeään ja loogiseen tapaan raan kirjallisen aineiston käsittelyssä ja analyysiprosessissa. Kun kerättynä aineistona on laaja määrä vastaajien tuottamaa tekstiä, on hyvä aloittaa aineiston tiivistäminen koodaamisen avulla. Koodaaminen tutkimuksemme kontekstissa tarkoittaa sitä, että poimimme vastauksista värikoodaten niitä asioita, jotka vastaavat tutkimuskysymykseemme.

Tutkimuksen vastausten analysointi aloitettiin värikoodaamalla vastauksissa esiintyneitä samanlaisuuksia. Tämä aloitettiin siten, että vastauksista poimittiin tekijöitä, jotka tekevät sijaisuuspäivästä toimivan, tai vaikuttavat siihen negatiivisesti. Näin aineistosta nousi heti vastauksia tutkimuskysymykseen. Jokaisesta vastauksesta värikoodattiin positiiviset tekijät yhdellä värillä ja negatiiviset tekijät toisella värillä. Vastauksista koodattiin fraaseja, jotka luettelivat selkeästi hyvän, tai huonon sijaisuuspäivän piirteitä. Näin saatiin järjestämätöntä aineistoa, jotka poimittiin erikseen uuteen tiedostoon analyysin seuraavaa vaihetta, eli kategorisointia varten.

Kuten Creswell ja Creswell opastavat, kategorisoimme koodatut samanlaisuudet suurempien teemojen alle, joita voi suoraan hyödyntää tulos- ja johtopäätelmissä alaotsikkoina (2021, s. 161). Muodostimme suurempia teemoja etsien fraaseissa esiintyviä samanlaisia sanoja, tai samaa tarkoittavia virkkeitä. Aineiston samanlaisuuksien koodaamisen jälkeen niistä nousi seuraavat neljä teemaa: 1. ohjeistus, 2. käytännön toiminta, 3. henkilökunnan tuki, sekä 4. vuorovaikutus oppilaiden kanssa. Tutkimuksen kyselyyn saatiin 46 vastausta, joista

värikoodaten saatiin jäsenneiltyä selkeitä samanlaisuuksia positiivisten ja negatiivisten tekijöiden kesken.

3.3 Luotettavuus ja eettisyys

Tärkeä osa laadullista tutkimusprosessia on tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelu. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointia voi toteuttaa monella eri tavalla (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Sillä tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui kyselytutkimus, on vastaajien anonymiteetti yksinkertaista varmistaa yliopiston tarjoamalla tietoturvaisella Webropol-palvelulla. Tutkimuksen osallistumispyyntöviestiin, sekä lähetetyn kyselyn alkuun on liitetty tietosuojailmoitus (liite 2). Samalla tavalla molemmista ilmenee selkeästi kyselyn vapaaehtoisuus, mahdollisuus keskeytykseen, sekä vastaajien täysi anonymiteetti.

Tietosuojailmoituksesta ilmenee myös aineiston luottamuksellinen säilytysaika, joka on säädösten mukaan viisi vuotta. Ennen kuin vastaaja pääsi etenemään itse kyselyyn, piti hänen vastata myöntävästi siihen, että on lukenut tietosuojailoituksen, sekä hyväksyy omien vastausten käytön tutkimuksessa.

Laajalahti ym. (2018) painottavat, ettei laadullisessa tutkimuksessa itse tutkimusprosessin esille tuominen ole niin keskeistä (s. 85). Sillä tarkoituksemme oli nimenomaan käsitteellistä toimivaa sijaisuutta ja siihen liittyviä tekijöitä, koimme luotettavuuden kannalta tärkeäksi käsitellä tutkimusprosessia hyvin selkeästi. Ihmisten eri näkemyksiä ja kokemuksia sisältävää aineistoa voi tulkita monella eri tavalla. Sen takia Laajalahti ym. pitävät erityisen tärkeänä sitä, että tutkijoilla on selkeä käsitys siitä, miten he aineistoa tulkitsevat, ja millä muodostuneet tulkinnat perustellaan (s. 86). Pyrimme tutkimuksessa luomaan yhteyksiä teoreettisen sisällön ja aineiston välillä, jotta lopputuloksena on mahdollisimman luotettava tutkimus.

4 Tulokset

4.1 Ohjeistus

Ohjeistukseen ja ohjeiden antoon liittyviä seikkoja esiintyy lähes kaikissa vastauksissa. Ohjeistuksen puute tai niiden laajuus korostuu vastauksista löytyneistä teemoista selkeästi eniten. Vastausten perusteella toimivaan sijaisuuteen vaikuttaa vahvasti etukäteen saadut hyvät ohjeet. Niissä vastauksissa, joissa kuvailtiin huonoa sijaisuuspäivää, nousee vastaavasti ohjeiden puute vaikuttavana tekijänä.

Useampi kyselyn vastaaja korostaa ohjeistuksen merkitystä sekä opetuksen, että muiden koulupäivän rutiinien toteutumisen kannalta:

Sijaisena auttaa, jos luokanopettaja on jättänyt ohjeet siitä, mitä pitäisi saada tehtyä. Olen kokenut hyväksi sijaikansion, josta ilmenee luokan oppilaat, rutiinit ja muut tärkeät käytännöt sekä aikataulu. *Vastaaja 1*

Sijaikansio ja sen käyttö, ilmenee vastauksista positiivisena tekijänä ja sijaiselle hyödyllisenä työkaluna. Sijaikansiolla tarkoitetaan koontia niin koulun kuin luokan säännöistä ja rutiineista. Yleensä sijaikansiot sisältävät esimerkiksi istumajärjestyksen, ja mahdollisia tarpeellisia lisätietoja oppilaista, kuten erityisen tuen tarve tai vakavat allergiat.

Yksi toimivaa sijaisuutta edesauttava tekijä liittyi ohjeistuksen saamisen aikatauluun. Vaikka ohjeet olisivat kattavat, niihin ei välttämättä ehdi perehtyä kunnolla, jos ne saa vasta sijaisuuspäivänä koululle saavuttaessa. Sijaispäivän toimivuuden kannalta myös ohjeiden täysi puutteellisuus kuvailtiin huonona tekijänä. Vastauksissa otettiin kuitenkin huomioon, ettei sijaistettava opettaja kuitenkaan ole velvoitettu jättämään mitään ohjeita sijaiselle:

Opettajaa ei voi velvoittaa jättämään ohjeita, mutta kyllä tyhjä paperi myös luo pientä epätoivoa päivään, kun itse pitää välituntien aikana keksiä tekemistä seuraavalle tunnille. *Vastaaja 2*

Vastauksista merkittävin sijaisuuspäivään vaikuttava negatiivinen tekijä oli ohjeiden puutteellisuus ja sen aiheuttama epätietoisuus. Ohjeistuksen puute sekä opetuksesta, että käytännön asioista, luo sijaiselle lisäponnisteluja sijaisuuden toimivuuden toteutumiseen:

Ei ole ohjeistettu missä luokka on, minne menen, mitä teen, oppilaat neuvovat ja kertovat mitä ovat edellisillä tunneilla tehneet tai sanovat, että nuo asiat olemme käyneet vaikka jo viime viikolla. *Vastaaja 3*

Ohjeistuksen näkökulmasta sijaisuudesta tekee toimivaa sellaiset ohjeet, joiden pohjalta on mahdollista toteuttaa päivä tarkoituksenmukaisesti. Noin puolet pitivät hyvänä yksityiskohtaista ohjeistusta, kun taas puolet arvostivat sijaiselle jätettyä pedagogista vapautta. Toimivuutta edistäviä tekijöitä ohjeistuksessa on niiden saaminen ennen sijaisuuspäivän alkamista, ohjeiden laajuus, sekä tieto käytännön toiminnasta, esimerkiksi sijaiskansion avulla.

4.2 Käytännön toiminta

Kyselyn vastausten perusteella, käytännön toimintaan sisältyy sijaiselle olennainen tieto seuraavista asioista: välituntivalvonnat, kopiointi, digimateriaalit, ruokailutilanteet, oppimateriaalit ja käsityötilat. Toimivassa sijaisuudessa sijaisella on jo entuudestaan tieto edellä mainituista käytännön asioista, tai ne on mainittu etukäteen annetuissa ohjeissa. Niissä vastauksissa, joissa kuvailtiin huonoa sijaisuuspäivää tämän teeman kannalta, mainittiin epätietoisuus käytännön toiminnasta negatiivisena tekijänä. Epätietoisuus käytännön toiminnasta luo lisää haastetta sijaisuuspäivään ja vie energiaa varsinaiselta opetukselta ja oppilaisiin keskittymiseltä, joka on kuitenkin sijaisopettajan tärkein tehtävä:

Aika vaikeaa on lähteä rakentamaan päivää ja opetusta, jos itse täytyy selvittää lukujärjestys, oppiaineissa käsiteltävät aiheet, suunnitella tunnit, hankkia materiaalit, selvittää välituntivalvonnat, ruokailut, oppilaiden tuen-/erityistarpeet yms. *Vastaaja 4*

Myös käytännön toimintaa edistävänä tekijänä vastauksista nousi sijaiskansion merkitys positiivisena tekijänä. Sijaisen toimintaa helpottaa tietää sekä luokan, että koko koulun rutiineista ja käytännöistä:

Sijaisella on jonkinlainen tieto luokan rutiineista. On ihan mahtavaa, kun joissain luokissa on sijaiselle selkeä ja ajantasainen kansio, josta löytyy luokan keskeiset ja ajan tasalla olevat tiedot. Oppilaille tärkeistä rutiineista on hyvä tietää. *Vastaaja 5*

Tämän teeman kohdalla toimivan sijaisuuden edellytyksenä on se, että edellä mainitut käytännön asiat ovat sijaiselle selkeitä, tai tieto niistä on helposti saatavilla.

4.3 Henkilökunnan tuki

Henkilökunnan tukeen sisältyi vastauksissa seuraavat mainitut asiat: avunsaanti tarvittaessa, muun henkilökunnan välinpitämättömyys tai kiireellisyys ja työyhteisön yleinen ilmapiiri. Vaikka ohjeistuksessa tai käytännön asioiden selvyydessä olisi puutteita, työyhteisön tuki on tekijä, joka voi auttaa paikkaamaan näitä puutoksia:

Henkilökunnan avuliaisuus ja koulunkäynninohjaajien tuki tekevät päivästä paremman. *Vastaaja 6*

Vastauksissa henkilökunnan tukeen liittyviä negatiivisia tekijöitä olivat huono yleinen ilmapiiri koululla ja negatiivisuus henkilökunnan jäsenten välillä. Moni vastaaja kokee, että itselle uudessa koulussa ja yhteisössä olisi hyvä, jos olisi selkeästi joku, jolta kysyä apua. Esimerkiksi muutamissa vastauksissa mainittiin vastaanoton merkitys, siinä syntyy luonnollinen tilaisuus esitellä koulun tiloja, kenties muutamia henkilökunnan jäseniä ja näin ollen sijaiselle syntyy tervetullut ja luottavaisempi olo sijaisuutta kohtaa. Erityisesti jos koulu on sijaiselle uusi, koetaan vastaanotto ja pieni tilojen esittely jopa välttämättömänä sijaisuuden toimimisen kannalta:

Uudessa koulussa on kriittisen tärkeää, että joku ehtii aamulla näyttää missä on luokka, mistä löytyy nimilistat, koneiden tunnukset ja missä luokka esimerkiksi ruokailee. Koen sijaisuuspäivän huonona tai ainakin kuormittavana, jos ei saa tärkeää tietoa. *Vastaaja 7*

Opettajien ja muun henkilökunnan lämmin vastaanotto vaikuttaa positiivisesti sijaisuuteen kokemuksena. Vastauksissa, joissa mainitaan työpari tai yhteisopettajuus, koetaan sen olevan sijaisuuden toimivuutta tai jopa onnistumista edistävänä tekijänä. Näiden vastauksien yhteydessä nousee esiin myös ryhmän- ja oppilaan tuntemuksen merkitys:

Mahdollinen työpari tai luokan ohjaaja tekee sijaisuudesta helpompaa, sillä he tuntee oppilaat ja toimintatavat. *Vastaaja 8*

Henkilökunnan tuella on vaikutusta siihen, millaisena sijainen päivänsä kokee. Hyvän vastaanoton ja yhteisopettajan kanssa sijaisuuspäivä on todella onnistunut. Ikäväksi sijaisuuspäivä koetaan koulussa, jossa on huono ilmapiiri eikä ole selkeää, keneltä voisi pyytää apua mahdollisiin ongelmatilanteisiin.

4.4 Vuorovaikutus oppilaiden kanssa

Vastauksien perusteella sijaisuuden toimivuuteen vaikuttavia tekijöitä, jotka liittyivät vuorovaikutukseen oppilaiden kanssa, olivat: sijaisen auktoriteetti, luokanhallinta, sekä rajojen kokeilu oppilaiden toimesta. Sijaisen ja oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä esiintyi vastauksissa vähemmän, kuin kolmeen muuhun teemaan liittyviä tekijöitä.

Vaikka kyseinen tema esiintyi selkeästi vähiten vastauksissa, vuorovaikutus oppilaiden kanssa koetaan hyvin tärkeänä tekijänä toimivan sijaisuuden määrittelyssä. Oppilaiden arvostus sijaista kohtaan ja työrauhan toteutuminen mainitaan positiivisina tekijöinä:

Hyvässä sijaisuuspäivässä oppilaat kohtelevat minua opettajana ja arvostavat opetustani. Luokassa ei ole levotonta vaan rauhallinen tunnelma. Tulee tehtyä kaikki mitä opettaja on antanut ohjeeksi, oppilaat kuuntelevat ja ovat ystävällisiä. *Vastaaja 9*

Käänteisesti jos vuorovaikutus oppilaiden kanssa on haastavaa, koettiin se vastauksissa merkittävänä negatiivisena tekijänä sijaisuuden toimivuuden ja mielekkyyden kannalta. Yhdessä vastauksessa ilmenee, että huonossa tapauksessa koko päivä voi mennä pilalle vuorovaikutuksen ollessa hyökkäävää ja uhmakasta:

Huonossa päivässä oppilaiden haastavuus ja erityisesti sijaisen haukkuminen tms. hyökkääminen pilaa päivän. Myös se, että oppilaat testailevat minua ja eivät kuuntele tai tee yhtään mitään. *Vastaaja 10*

Vuorovaikutuksen näkökulmasta sijaisuus on toimivaa silloin kun sijaisen ja oppilaiden välillä on arvostus toista osapuolta kohtaan. Kun luokanhallinta, sekä positiivinen ilmapiiri toteutuvat tämän lisäksi, sijaisuus luokitellaan toimivaksi. Huonossa sijaisuudessa edellä mainitut positiiviset tekijät eivät toteudu ja verbaalinen vuorovaikutus saattaa olla jopa hyökkäävää.

5 Pohdinta

5.1 Tiivistelmä tuloksista

Tämän tutkimuksen päätavoitteena on selvittää mitkä eri tekijät tekevät sijaisuudesta toimivaa ja mitä toimiva sijaisuus on. Tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia sijaisuuksista ja niistä nousevia yhtenäisiä teemoja. Tavoitteena on saada yhtenäinen, kokemuksiin pohjautuva käsitys toimivan sijaisuuden mahdollistamisesta jokaiselle, sillä tutkimuksesta hyötyvät sijaisten lisäksi opettaja, jonka sijaisuutta tehdään, muu koulun henkilökunta sekä tärkeimpänä turvallisen ja toimivan oppimisympäristön ansaitsevat oppilaat. Monen tulevan opettajan tai opettajaopiskelijan ensikäsitys opettajan ammatista rakentuu sijaisuuksien pohjalta, ja jokaisella sijaisuuskokemuksella on vaikutus ammatti-identiteetin rakentumiseen ja vahvistumiseen.

Vastausten pohjalta jaenneltiin neljään eri teemaan jaoteltavat tekijät, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Ohjeistukseen liittyviä tekijöitä olivat esimerkiksi niiden selkeys ja ohjeiden saaminen mahdollisimman aikaisin ennen sijaisuutta. Toisena teemana vastauksissa esiintyi käytännön toimintaan liittyvät tekijät, kuten ruokailujärjestelyt, välituntivalvonnat, tietotekniikka sekä luokan säännöt. Sijaiskansio voisi olla ratkaisu näiden tietojen välittämiseen ja saavutettavuuteen. Henkilökunnan tuki oli kolmas teema, johon liittyvät erityisesti uuteen kouluun mentäessä työyhteisön vastaanotto sekä koulun yleinen ilmapiiri. Viimeisenä teemana vastauksista nousi oppilaiden kanssa käytävä vuorovaikutus, jossa erottui selvästi negatiivisten ja positiivisten vastausten välinen ero. Toimivassa sijaisuuspäiväsässä oppilaat arvostavat sijaista opettajanaan, kun taas huonossa sijaisuuspäivässä arvostus puuttuu ja verbaalinen vuorovaikutus saattaa olla hyökkäävää. Luokan hyvästä ilmapiiristä ja positiivisesta tunnelmasta sijaiselle jää onnistunut olo.

5.2 Johtopäätelmät

Toimivan sijaisuuden kannalta yksi tärkein nosto tuloksista oli sijaiskansio. Tulosten mukaan se nähdään tärkeänä sijaisen työkaluna, jonka avulla olisi mahdollista vähentää jokaiseen teemaan liittyviä negatiivisia tekijöitä. Kansiosta löytyy sijaiselle tarpeellinen yleinen koonti kouluun ja luokkaan liittyvistä ohjeista. Sen avulla myös usein mainittu negatiivinen, käytännön toimintaan liittyvä tekijä, eli epätietoisuus vähentyisi tietojen ollessa koottuna ja helposti saatavilla. Henkilökunnan tukeen liittyvien tulosten perusteella sijaisuus ei tunnu toimivalta, jos sijainen ei tiedä kenen puoleen kääntyä esimerkiksi ongelmatilanteissa.

Toimintaohjeet yleisiin ongelmatilanteisiin lukeutuisivat myös tämän perusteella hyödylliseksi osaksi sijaiskansiota. Kuten Soddartin ja Cameronin (2021) artikkelista aiemmin mainittiin, sijaisen ja oppilaan välistä positiivista vuorovaikutusta, sekä arvostusta edesauttaa tuttuuden, jo käytössä olevien rutiinien ja luokanhallintakeinojen ylläpito (s. 6). Tulosten perusteella, myös tieto näistä mahdollisessa sijaiskansiossa edesauttaisi toimivuutta.

Koulun henkilökunnan tuella voidaan myös osaltaan korvata muiden teemojen alaisia toimivan sijaisuuden tekijöitä. *Vastaajien 6 ja 8* mukaan sijaisuus on parempaa ja helpompaa henkilökunnan tuen kanssa. Esimerkiksi koulunkäynninohjaajan oppilaantuntemus varsinkin erityisopettajan sijaisuuksissa on aivan avainasemassa päivän toimimisen kannalta. Henkilökunnan avuliaisuuden merkitystä ja työyhteisön valmiutta perehdyttää työntekijä, puoltaa Autio (2016) sillä, että työyhteisön mahdollisimman huolellinen valmistelu uutta työntekijää varten on tärkeää sen kehittymisen kannalta. Kupiaksen ja Peltolan (2012) kirjassa ehdotetaan, että työyhteisössä voidaan myös pohtia, millaisin keinoin uuden henkilön työn aloitusta voidaan helpottaa. Erityisesti koulun ja yhteisön ollessa sijaiselle uusi, olisi tämä toimivuuden kannalta merkittävä asia ottaa silloin tällöin esiin, esimerkiksi opekokouksissa. Samoja tekijöitä voidaan soveltaa sekä sijaiselle suunnattuun sijaiskansioon sekä myös vakinaisen työntekijän perehdyttämiseen.

Vaikka monessa vastauksessa opetuksen sisältöön liittyvien ohjeiden rajoittuneisuus nähtiin negatiivisena, osa vastaajista näki tämän mahdollisuutena omaan pedagogiseen vapauteen. Tämän teeman kohdalla vastauksissa huomattiin eniten risteäviä mielipiteitä. Osa tuloksista viittasi siihen, että sijaisen on helpompi ideoida ja rakentaa tunti omannäköiseksi, kunhan se on selkeästi ilmaistu ohjeissa. Ohjeiden selkeys ja laatu ei automaattisesti siis tarkoita sitä, että luokanopettaja on suunnitellut sijaiselle pidettävän oppitunnin. Rähän ja Mankin (2022) tutkimuksen mukaisesti sijaisuudet nähdään paikkana harjoittaa opittua teoriaa, eli toteuttaa ja harjoittaa omaa pedagogista vapautta. Noin puolet vastaajista kuitenkin mainitsivat positiivisena tekijänä tarkat ohjeet ja päivän tavoitteet, joita sijaisena on helppo seurata. Nämä viittaavat mahdollisesti siihen, mitä Uchida ym. (2021) mainitsi epäjärjestelmällisyydestä ja kaoottisuudesta opettajaopiskelijoiden sijaistaessa. Ehkä pelko siitä, että sijainen esiintyisi juuri edellä mainitulla tavalla, luo hänelle tarpeen saada seurata kokeneemman opettajan luomaa valmista tuntirakennetta.

Tuloksista ilmeni Enwald ym. (2012) opinnäytetyötä puoltavia seikkoja liittyen turvallisuuden tunteeseen koulu- ja työympäristössä. Tulosten mukaan, toimiva sijaisuuspäivä on sellainen, jossa sekä opettajalla, että oppilaalla on turvallinen olo. Tämä edellytti Enwald ym. mukaan mahdollisimman normaalin, luokan rutiineja noudattavan päivän, ja yleisesti sen, että sijaisuuspäivä on selkeästi hallittavissa. Tuloksista ilmeni, että lähes kaikki negatiivisiksi kuvatut tekijät joko johtuvat, tai johtavat turvattomaan tunteeseen kouluympäristössä. Esimerkkinä *Vastaaja 4*, joka kuvailee huonona sijaisuuspäivänä sellaisen, joka on kaikin puolin epäselkeä.

Jos sijaisella puuttuu käsitys ja hallinta päivän rakenteesta, opetettavista asioista, rutiineista ja siirtymätilanteista, ei aiemmin määritelty turvallinen kouluympäristö toteudu. Tällainen asetelma voi potentiaalisesti taas johtaa luokassa tilanteeseen, jota *Vastaaja 10* kuvailee. Tämän perusteella sijaisuuspäivän kannalta turvallinen ympäristö on haastavampi luoda, sillä tällöin päivä on väkisinikin normaalista poikkeava. Tulosten mukaan haasteita syntyy varsinkin silloin, jos sijaisella ei ole resursseja ja tietoa toteuttaa päivää mahdollisimman rutiininomaisena

Sijaiselle annettavien ohjeiden tärkeyttä ja niiden riittävää laajuutta suhteessa oppilaiden vuorovaikutukseen tukee myös Hamaruksen (2006) väitöskirjan ajatus siitä, että tavoitteellinen toiminta vähentää turhautumista. Turhautuminen voi purkautua myös kiusaamisena, joten sijaiselle on todella merkittävää tietää mitä luokassa tehdään. Oppilaiden turhautuminen tehtäviin, tai esimerkiksi päivän ohjelman selvittämisestä syntyvään odotteluun, saattaa purkautua yleisenä levottomuutena luokassa. Levoton ryhmä alkaa hyvin nopeasti koettelemaan sijaisen auktoriteettia, mikä ei tue oppilaan ja sijaisen välistä toimivaa vuorovaikutusta. *Vastaajan 9* mukaan hyvässä sijaisuuspäivässä luokassa ei ole levotonta, vaan rauhallinen tunnelma ja oppilaat kohtelevat sijaista opettajana, arvostaen opetusta.

Jos sijaisella puuttuu käsitys ja hallinta päivän rakenteesta, opetettavista asioista, rutiineista ja siirtymätilanteista, ei aiemmin määritelty turvallinen kouluympäristö toteudu. Tällainen asetelma voi potentiaalisesti taas johtaa luokassa tilanteeseen, jota *Vastaaja 10* kuvailee. Tämän perusteella sijaisuuspäivän kannalta turvallinen ympäristö on haastavampi luoda, sillä tällöin päivä on väkisinikin normaalista poikkeava. Tulosten mukaan haasteita syntyy varsinkin silloin, jos sijaisella ei ole resursseja ja tietoa toteuttaa päivää mahdollisimman rutiininomaisena.

Tulosten mukaan, jos vuorovaikutus oppilaiden kanssa on haastavaa, se koetaan merkittävänä negatiivisena tekijänä sijaisuuden toimivuuden kannalta. Oppilaiden ja sijaisen välinen arvostus tekee sijaisuudesta toimivaa, ja jotta oppilaiden puolesta syntyy arvostus ja kunnioitus, vaikuttavat siihen myös muut edellä mainitut tekijät. Kyselyn vastauksista voidaan kuitenkin huomata eri tekijöiden vaikuttavan sijaisuuteen hieman eri tavalla vastaajien välillä. Toiset esimerkiksi kaipaavat tarkempia ohjeita, kun toisille taas sopii löyhemmät, pedagogisen vapauden mahdollistavat ohjeet. Onkin siis muistettava, että myös sijaisen omalla persoonallisuudella on vaikutusta oppilaiden kanssa käytävään vuorovaikutukseen ja näin ollen sijaisuuden toimivuuteen. Uusitalon (2006) mukaan hyvän opettajan parhaita piirteitä on huumorintaju (s.60), jolla pärjää sijaisuudessa pitkälle. Sijaisen on oltava itselleen armollinen ja muistettava, että yksi sijaisuus on hyvin pieni osa sekä oppilaan koulutietä, että sijaisen urapolkua opettajana.

Aiempaa tutkimusta toimivasta opettajan sijaisuuksista on hyvin vähän. Varsinkaan sijaisen näkökulmaa toimivasta sijaisuudesta suomalaisessa koulukontekstissa ei ole tutkittu, vaikka sijaisuudet ovat merkittävässä osassa koulujen arkea. Mielestämme tutkimusta aiheesta pitäisi lisätä tai kehittää, sillä se edesauttaisi tasa-arvoisempaa opetusta.

5.3 Jatkotutkimusehdotukset

Toimivasta sijaisuudesta ja tässä tutkimuksessa esille tulleista tuloksista on tarkoitus jatkaa pro gradu tutkielmaan. Tavoitteenamme on mahdollisesti tehdä tutkiva sekä tuottava tutkielma. Aikeena on syventää tutkimusta ja tuottaa kouluille materiaalia sijaisen perehdyttämisestä ja sijaiselle tarjottavasta materiaalista, kuten sijaiskansiosista. Toisaalta kiinnostavaa olisi myös tutkia muutaman koulun sijaiskäytänteitä ja niiden pohjalta kehittää materiaalia sijaisuuksiin yhdessä luokanopettajaopiskelijoiden kanssa.

Lähteet

- Alkula, T., Pöntinen, S., & Ylöstalo, P. (1994). *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. WSOY.
- Autio, P. (2016). *Uuden työntekijän liittyminen työyhteisöön* [opinnäytetyö, Oulun ammattikorkeakoulu]. THESEUS Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016121820959>
- Creswell, J. W., & Creswell Báez, J. (2021). *30 essential skills for the qualitative researcher* (Second edition.). SAGE.
- Driedger-Enns L. M. (2014). Relational identity making on the professional landscape as a substitute teacher: Interruptions and continuities. *Teacher Education Quarterly*, 41(3), 99. <http://www.jstor.org/stable/teaceducquar.41.3.87>
- Enwald, M., Henriksson, M., Kerkkänen, K., Kuohukoski, M., Kärkkäinen, H. & Moisio, H. (2012). *Turvallisuuden tunteen luominen opetuksessa* [opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu]. THESEUS Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201205015642>
- Hamarus, P. (2006). *Koulukiusaaminen ilmiönä: Yläkoulun oppilaiden kokemuksia kiusaamisesta* [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2696-6>
- Kuntarekry. (julkaisuaika tuntematon). *Työpaikat*. Haettu 20.4.2024. osoitteesta https://www.kuntarekry.fi/fi/tyopaikat/sivu2/?display=grid&employment=53266&limit=24&profession=38804%2C38794%2C38790&organisationtype=992178%2C992179&sort=%22-publish_from%22&type=53260
- Kupias, P. & Peltola, R. (2012). *Perehdyttämisen pelikentällä*. Palmenia Helsinki University Press.
- Laajalahti, A., Valli, R., Aaltola, J., & Herkama, Sanna. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- LaDonna, K. A., Taylor, T., & Lingard, L. (2018). Why Open-Ended Survey Questions Are Unlikely to Support Rigorous Qualitative Insights. *Academic Medicine*, 93(3), 347. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000002088>
- Maxwell T. W., Harrington I. & Smith H. (2010). Supporting primary and secondary beginning teachers online: Key findings of the education alumni support project. *Australian Journal of Teacher Education*, 35(1), 51 <https://doi.org/10.14221/ajte.2010v35n1.5>
- Opettajien ammattijärjestö OAJ. (2023). *Sijaiselle: Työelämäopas*. <https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/sijaiselle/#millaista-palkkaa-minun-kuuluu-saada>

- Räihä, P., & Mankki, V. (2022). Opettajasijaisuudet ja koulutusalaan vastaamaton työ luokanopettajaopiskelijoiden silmin. *Ammattikasvatuksen Aikakauskirja*, 24(3), 42.
- Stoddart, A. L., & Cameron, N. (2021). Seamless Transitions: From Teacher to Substitute and Back Again. *Strategies*, 34(2), 5–6. <https://doi.org/10.1080/08924562.2020.1867271>
- Tanttinen, E. (2007). *Luokanopettajien käsityksiä viestintäosaamisesta opettajayhteisön vuorovaikutussuhteissa*. [pro gradu työ, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2007485>
- Tuomi, J., & Sarajarvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Topchyan R., Woehler C. (2021). Do teacher status, gender, and years of teaching experience impact job satisfaction and work engagement? *Education and Urban Society*, 53(2). <https://doi.org/10.1177/0013124520926161>
- Uchida M., Cavanagh M., Moloney R. (2021). “A casual teacher is a gardener”: Metaphors and identities of casual relief teachers in the Australian primary school context. *Educational Review*, 73(3), 305. <https://doi.org/10.1080/00131911.2019.1622511>
- Uusitalo, K., (2006). *Hyvä, paha opettaja*. Minerva Kustannus.
- Valtanen, T., (28.12.2022). Opettajapulasta kärsivässä Suomessa ei tiedetä edes pätevien opettajien määrää – ministeriö kiirehtii uutta rekisteriä. *YLE*. <https://yle.fi/a/74-20009642>

Liitteet

Liite 1. Webropol- kysely

Toimiva sijaistaminen

Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä

Moro! Olemme kaksi kolmannen vuoden luokanopettajaopiskelijaa Rauman kampukselta. Tutkimme kandidaatin tutkielmassamme luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia sijaistamisesta.

Kyselyyn voit vastata, jos olet luokanopettajaopiskelija Rauman tai Turun kampuksella.

Kysely sisältää yhden kysymyksen, johon voit vastata avoimesti niin laajalti, kun koet tarpeelliseksi.

Vastaaminen kestää arviolta 5 minuuttia.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Vastaukset annetaan anonymisti, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa kyselyn perusteella. Vastauksia käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti säädösten mukaan viiden vuoden ajan. Tämä jälkeen vastaukset hävitetään asianmukaisesti.

Linkki tietosuojailmoitukseen: <https://seafile.utu.fi/f/adf4f0f224a94e6d97f9/>

1. Olen lukenut tietosuojailmoituksen ja hyväksyn, että vastauksiani saa käyttää tutkimustarkoituksiin.
 - Kyllä

2. Kuvaile onnistunutta sijaisuspäivää. Mitkä tekijät tekevät siitä erityisen toimivan? Mitkä asiat taas tekevät sijaisuspäivästä erityisen huonon?

Käytä pohdinnassasi hyväksesi viimeisimpiä sijaisuskokemuksiasi ja kirjoita yhtenäinen vastausteksti alla olevaan kenttään.

Liite 2. Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus

Rekisterin nimi	Toimiva sijaistaminen Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä
Rekisterinpitäjä	Saana Syrjämäki, [REDACTED], smsyrj@utu.fi, Turun Yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos Rauma Venla Ryyppä, [REDACTED], varyyp@utu.fi, Turun Yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos Rauma
Vastuuhenkilön yhteystiedot	Saana Syrjämäki, [REDACTED], smsyrj@utu.fi, Venla Ryyppä, [REDACTED], varyyp@utu.fi
Tietosuojavastaavan yhteystiedot	DPO@utu.fi, +358 29 450 4361
Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	<p>Teemme tutkimusta Turun yliopistossa kandidaatin tutkielmaamme varten. Tutkimusaineisto kerätään sähköisellä kyselylomakkeella. Sähköpostiosoitteita käytetään kyselylomakkeen lähettämiseen. Tutkimuksessa tarkastellaan luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä sijaistamisesta heidän täyttämän kyselylomakkeen avulla. Tutkimustulosten perusteella saadaan tietoa luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksistä sijaistamiseen liittyen. Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on</p> <p>☒ käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta) ☐ rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta) ☐ muu mikä _____</p>
Käsiteltävät henkilötietoryhmät	Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja: Kokemuksia sijaistuksesta.
Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät	Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.
Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin	

maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit	Tietoja säilytetään enintään 1.6.2029 asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään tietoturvallisesti.
Rekisteröidyn oikeudet	<p>Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.</p> <p>Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti.</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.</p>
Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	Kyselyn lähettämiseksi pyydetään sähköpostiosoitteita tai viestin välitysmahdollisuutta yliopistoilta.
Tiedot automaattisen päätöksen teon ml. profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.